

> **UNITAT D'ARAN** S'AMASSE DAMB ERA CONSELHÈRA DERA GENERALITAT MARINA GELI

«Pera melhora dera sanitat, per un Estat de benèster eficaç»

Aran aurie d'èster pionèr ena pres-tacion de servicis de qualitat que son de besonh entà melhorar eth benèster des ciutadans. Damb aguesta idia, **Unitat d'Aran** vò priorizar eth desenvolopament en país d'ues politiquas publicques centrades ena me-lhora dera sanitat, un des pilars fundamentaus der Estat de benèster.

Per aquerò, Paco Boya e Rufino Martínez an avalat, ena amassada damb

Era conselhèra de Salut, Marina Geli, damb Paco Boya e Rufino Martínez.

era conselhèra de Salut, Marina Geli, eth convèni

qu'a de reorientar eth traspàs e peth quau era

Generalitat transferirà més d'un milion d'èuros.

plana 5

La Biblioteca General de Vielha.

>ERA CULTURA

Unitat d'Aran logra un primer acuerdo sobre el Plan de las Bibliotecas

La moción que UA presentó en noviembre para garantizar el acceso a la cultura publicada se concreta-

rá finalmente en el Plan General de Bibliotecas que ha de redactar en comisión el Conselh Generau.

>EDITORIAU

Eth pacte pera lectura

plana 2

>MÓN LOCAU

L'Ajuntament de Vilamòs evita informar sobre els comptes del Museu de la Casa Joan Chiquet

plana 7

vediau

Redaccion e dessenh: *Vediau*, publicacion d'UA

Wèb: <http://www.unitatdaran.org/vediau>

Telefon: 973 642 393

Corrèu electronic: vediau@unitatdaran.org

Adreça: Molières, 2. Locau 5. 25530 Vielha

editoriau

Eth pacte pera lectura

ERA POLITICA tanben ei ua activitat de recerca d'espacis d'amassada, compromés e acòrd. De hèt, ua societat auance mès a trauèrs dera implicacion d'uns auti que se placen mès enlà dera esfera deth poder. Quan en entorns pròplèus era escenificacion dera discrepància destructiva se convertís en un automatisme tà conquistar eth poder, coma demòstre un PP extremista, mès dificil ei encara qu'era oposicion d'un país manifeste era sua volentat de pactar, d'arribar a un acòrd.

Fortunosament, Unitat d'Aran demòstre que des deth disens que neurís quinsevolh democràcia ei possible non sonque de pactar, senon tanben d'impulsar projectes en benefici deth conjunt deth país. Damb era amassada mantenguda damb representants deth Govèrn aranés, es grops ena oposicion d'UA e PRAG an artenhut qu'eth Conselh cree ua comission entà redactar eth Plan Generau de Bibliotèques, ua apòsta deth partit aranesista que sage d'articular en hilat un sistèma public d'accès ara cultura publicada damb era coordinacion des bibliotèques d'Aran [veir *Vediau*, 7].

Vista de Bossòst des del paratge conegut com a Arnan.

Una opinió compartida

A l'article *¿Quo vadis, Bossòst?* de l'estiu de 2005, hi ha una anàlisi referent a la situació en què es troba el poble. No sóc resident a Bossòst, però tampoc es pot dir que sóc *forastera*. Con molts d'altres, sóc una *habitant discontinua*, perquè hi tinc lligams que no es poden ni vull trencar. L'article a què em refereixo analitza el que amb amics, familiars i altres *habitants discontinus* comentem cada vegada que tornem a casa: «Déu meu, com està aquest poble», perquè tant si votem com si no, també és el nostre poble.

Em produeixen tristesa la brutícia de molts carrers; el Grauèr, orgull i font de riquesa, deteriorant-se brutalment en comptes de lluir; algunes noves construccions que han arrencat d'arrel institucions plenes de records. ¿No hi havia cap altre lloc per ubicar-les? Em produeix tristesa la manca de manteniment d'instal·lacions privi-legiades que ja voldrien poblacions amb més habitants. Fa vergonya de mostrar el nostre únic i envellit pont, tant que potser passarà a ser patrimoni de la cultura decadent de la localitat, com també els murs que no s'acaben, els

camins plens de males herbes, amb marges destruïts i instal·lacions properes mal endreçades. I em preocupen tantes coses que no sabem perquè no les veiem.

Crec que ja n'hi ha prou. És el moment de fer alguna cosa que ens permeti construir un espai, un esperit i una il·lusió. No entenc aquesta actitud passiva de tanta gent (encara que no ho va ser a l'hora de votar). Com si els seus fills no anessin a patir les conseqüències. És imprescindible tenir perspectiva de futur. Alguna gent ha d'apartar-se, si encara pot, perquè altres puguin intentar obrir nous camins. Cada vegada costarà més desfer l'entramat. No es pot esperar gaire més i crec que s'haurien de demanar responsabilitats.

Però em temo que Bossòst sigui el cas extrem d'una gestió que a nivell de país no ens està portant pel bon camí (la sanitat, l'ensenyament, el model de creixement urbanístic, el medi ambient, la manca d'alternatives laborals diferents al sector turístic, etc.). Tot allò que afecta molt directament la qualitat de vida dels aranesos i les possibilitats de créixer de forma estable i paulatinament.

Una veïna

era pensada

Paco Boya
Diputat al Parlament
de Catalunya

«Ha arribat el moment de reconèixer el valor dels pagesos sobre el territori»

Óssos i ramats

L'alliberament per part del Govern francès de més óssos en pobles propers a la Vall d'Aran ha posat de nou en peu d'alerta els pagesos aranesos. Un col·lectiu, aquest, minvat i que avui és ja quasi testimonial.

Coses de la vida! L'ós, espècie gairebé extingida al Pirineu, pot ser l'últim botxí del pagès aranès, que, paradoxalment, hauria de ser, avui, considerat com un bé a protegir. Les raons per defensar els pagesos en aquest procés desigual són moltes i difícils de llistar, perquè la seva presència a les nostres valls ha sigut i és encara el primer símbol d'identitat. La llengua i la cultura aranesa tenen totes les seves arrels i conceptes vinculats a segles d'interacció entre home i natura. El nostre paisatge és el fruit d'aquesta acció continuada dels homes sobre el territori.

Però seria injust afirmar que la crisi del sector és culpa de l'ós. L'ós és, en tot cas, la culminació d'un procés en el qual els canvis en el model econòmic de les nostres valls han provocat l'abandonament d'unes explotacions poc rendibles i esclavitzadores, en un moment en què guanyar més diners,

temps i qualitat de vida ha estat a l'abast de tothom gràcies al turisme.

Els óssos, que són sense cap dubte un problema per als pagesos, haurien de passar a ser l'oportunitat. És a dir, ser pràctics, ja que ningú ha preguntat al territori si els volíem o no, intentem que la seva presència desperti sensibilitats, també en la banda dels damnificats. Per capgirar aquesta situació, cal que el Govern assumeixi, com ja ha fet en bona mesura, una nova forma d'actuar davant el problema de compatibilitat entre óssos i ramats.

És a dir, cal superar les actuacions dels anteriors Governos, limitades a indemnitzar les baixes provocades pels atacs, i passar a fer una actuació preventiva que permeti als pagesos enfrontar-se al fenomen de l'ós amb garanties raonables de defensa contra els atacs. Per tant, es tracta de fer una acció continuada i planificada en les

infraestructures d'alta muntanya (cabanyes i tancats), la millora dels accessos, i molt especialment la contractació de pastors mentre dura l'estada dels ramats a l'alta muntanya. Són les mínimes condicions per ajudar un sector esgotat que necessita urgentment alguna cosa més que les paraules i les promeses ja escoltades en la primera remesa d'óssos alliberats al 1996.

És en aquest sentit que les iniciatives parlamentàries dels grups que donen suport al Govern volen contribuir a alleujar un problema, el dels pagesos de muntanya, que té, sense cap dubte, més fondària que aquesta batalla de la supervivència amb l'ós.

Perquè, finalment, res com el paisatge predisposa al visitant, turista o no, en el seu judici sobre el lloc que visita. La geometria dels prats, les línies rectes dels boscos sobre els prats de dall o els bancals de panís, dibuixant un tauler d'escacs amb els camps de trumfes i naps, són un forma d'harmonia viva, avui ja enyorada. Aquell fou el paisatge perdut de fa ja algunes dècades.

Avui, només ens queda un traç gros de pinzell abstracte, definit per marges oblidats i boscos que abracen les valls fins mullar-se als rius. Potser ha arribat el moment de la reconciliació, de reconèixer el valor dels pagesos sobre el territori, de pagar el preu just per la feina feta i de recordar que sense ells desapareixerà el paisatge, el nostre paisatge.

www.unitatdaran.org
connècta-te, ei tà toti

PIRENÉU

Representantes de **UA** y **PSC** analizan con el Gobierno central las nuevas infraestructuras

El túnel de Vielha incorporará más medidas de seguridad y la N-230 dejará de ser autovía a su paso por Aran

El secretario general de **Unitat d'Aran**, Paco Boya; el alcalde de Vielha, Joan Riu; y el alcalde de Les, Emilio Medan, se han reunido en nombre del partido aranesista con el secretario de Estado de Infraestructuras, Víctor Morlán, para analizar las principales infraestructuras que el Gobierno central prevé ejecutar en Aran. Por el **PSC** han acudido la diputada del Congreso Teresa Cunillera; el subdelegado del Pirineo, Víctor Orrit; el concejal de Pont de Suert Odón Ventura; y el alcalde de Alt Àneu, Joaquim Llena. También han negociado las mejoras viarias de las comarcas del norte de Cataluña.

Morlán ha anunciado que el Ministerio de Fomento incorporará en el nuevo túnel de Vielha medidas de seguridad que el proyecto inicial obviaba, y ha confirmado que la N-230 dejará de ser autovía a su paso por Aran, donde se arreglarán los dos carriles añadiendo vías de aceleración, tal como exigían los representantes del país.

ECONOMIA

Imagen de archivo de las obras en el Valle de Ruda.

«El suculento negocio 'blanco' del clan CiU»

Éste es el título del reportaje que el semanario *Època* ha dedicado a la recalificación de los terrenos de Ruda que ha echado adelante un megaproyecto inmobiliario.

Según la revista, el complejo en construcción forma parte de un «entramado político-económico» del que se benefician políticos y empresarios relacionados con CiU. Ruda supone «la

gran operación económica de Convergència cuando los de Pujol 'agonizaban' en sus últimos momentos de supremacía en la Generalitat», asegura la publicación.

Así, revela que «constructoras amigas de CiU se rifan las millonarias operaciones urbanísticas», como la de Ruda. Y no duda en acusar al alcalde Víctor León de estar «en la retaguardia jun-

to a su inmobiliaria Gestiaran y Neu 1500». Según *Època*, detrás del consorcio de las constructoras se esconden «conocidos militantes de CiU». Es más, León aparece como «el último bastión de la cadena» y lo relaciona con la promotora que vende los pisos y por los que recibe un 5% de comisión, «cuando lo normal es quedarse entre un 2 y un 3%».

TÈMA CENTRAU

> PACO BOYA E RUFINO MARTÍNEZ S'AMASSEN DAMB ERA CONSELHÈRA MARINA GELI

Unitat d'Aran defen era melhora dera sanitat entà arténher un Estat de benèster fòrt e eficaç

Es politics progressites avalen eth convèni qu'era Generalitat prepausa tà evitar perjudicis economics en finançament deth traspàs

Era sanitat ei un des pilars fonamentals der Estat de benèster. E aguest ei ua des conquestes socials que justifique era politica coma activitat qu'a de curbir «e damb

eficàcia» besonhs essenciaus des ciutadans d'ua comunautat. Damb aguesta idia, es conselhèrs d'Unitat d'Aran Francesc Boya e Rufino Martínez s'an amassat damb era

títol de Salut, Marina Geli, damb era quau an departit sus eth convèni qu'a de melhorar eth finançament deth servici traspasat que mòstre grèus deficiències de gestion.

Eth convèni constate eth besonh de solucionar bèri aspèctes dera gestion e per aquerò establís qu'era sanitat aranesa se coordine damb es centres de Catalonha mejançant er assessorament tecnic e era inspeccion deth Departament de Salut.

Ena amassada damb era conselhèra, **Paco Boya** e **Rufino Martínez** an reconeishut era inversion

Eth Conselh decline sollicitar era unitat mobil de ressonància magnetica

d'1.700.000 èuros qu'era Generalitat a hèt en Espitau de Vielha, e l'an reclamat qu'inste ath Servici Aranés dera Salut a aportar era unitat mobil de ressonància magnetica, que s'a implantat dejà enes comarques de montanha e qu'eth Govern deth país a declinat de

Era títol de Salut, Marina Geli, damb es conselhèrs Paco Boya e Rufino Martínez.

**Més d'un
milió
d'euros**

El Departament de Salut de la Generalitat transferirà més d'un milió d'euros per finançar noves accions sanitàries i millorar els serveis que ara es presten a l'Aran, segons ha acordat la Comissió Mixta de

Traspassos. A partir de 2006, es posaran en marxa noves consultes i tècniques quirúrgiques i es reforçarà la plantilla actual, amb dotacions econòmiques destinades a Patencià primària, l'especialitzada i la salut mental.

sollicitar. **Boya** a declarat qu'er «Executiu, preocupat pera contractacion de nau

cargues administratius, auire de priorizar era prestacion de servicis de qualitat tà melhorar

eth benèster des ciutadans, en lòc de negar-les tecnicas naues».

COMUNICACION

Un «intellectuau independent» ena Còrt de Barrera

Joan Ramon Colomines, nau cap de Comunicacion deth Conselh

SUSVELHANT ES esséncias dera pàtria, pontificau des d'ua «associacion cultu- rau» de nòm lèu religiós, *Vivència Arane- sa*. Non èren es «convergents», coma eth les aperaue, sants dera sua devocion. Contra eth sindic Carlos Barrera auie escrit pèrles tan sucoses coma aguesta: «*L'evolució política del Síndic d'Aran*» va de «*la dreta convergent al populisme radical*».

Totun, tà èster a ben damb toti, auie per mission detectar en qui siguesse er esclau malefic d'Unitat

d'Aran. Ère tot un «intellectuau independent», de divina equidistància.

Utilizant tot soent er atac personau, Joan Ramon Colomines se guanhèc era enemistat d'amplis sectors dera cultura e des mejans de comunicacion deth país, as quaus, des

dera sua renaui- da «independéncia», aurà de tractar damb mès tacte, perquè Barrera l'a ascendit ara sua dreta entà des. hèir era mala imatge que d'eth auie bastit. Ages sòrt!

PAGESIA

Una apuesta decidida para apoyar a los pastores de montaña

El diputado **Paco Boya** promueve crear nuevas ayudas por la reintroducción del oso

El diputado de Unitat d'Aran, Paco Boya, ha presentado en el Parlament una propuesta de resolución para crear nuevas ayudas que amplíen las ya existentes para los pastores afectados por la reintroducción del oso.

El texto presentado por Boya también incluye nuevas actuaciones como elaborar una cartografía de zonas sensibles a la presencia del oso así como contratar y formar a pastores de alta montaña para la gestión ordenada de la especie.

Para llevar a cabo estas medidas, que se concertarán con el Conselh Generau, se prevé mejorar las instalaciones de defensa contra los atques, como las

cabañas, y sus accesos. La propuesta se basa en relacionar la calidad medioambiental con los productos de las zonas con hábitats protegidos. Boya explica que ha presentado el texto porque «es importante mantener un sector amenazado por la recesión y que es vital para la conservación del paisaje».

Óssos i ramats, plana 3 *Pagesi, os e paisatge, plana 8*

unitat d'aran

dialòg e bon govèrn

únete al proyecto, tu opinión cuenta

ara unitat

si vols afiliar-te
truca al 973 642 393

MÓN LOCAU

<<<

«L'Ajuntament de Vilamòs actua amb poca transparència»

- > El consistori evita informar sobre l'estat dels comptes del Museu
- > L'oposició d'Unitat d'Aran reclama el dret d'ésser informada

Unitat d'Aran se sent poc atès a l'Ajuntament de Vilamòs, governat per CiU. I denuncia, com a exemple, que després d'haver sol·licitat en reiterades ocasions els comptes del Museu de la Casa Joan Chiquet encara no hagi rebut cap tipus de documentació.

Malgrat que fa dos anys que el regidor Marcel Castet va demanar la informació per primera vegada, l'oposició només ha rebut la resposta següent: «Ja pujarà un tècnic del Conselh i llavors

ja li donarem el que busca».

Unitat d'Aran conclou que «hi ha una falta de transparència referent a la part administrativa del Museu», perquè als regidors dels ajuntaments els empara el dret

d'informació en virtut del qual aquests en qualsevol moment poden sol·licitar del consistori l'accés a tota la informació que creguin oportuna pel desenvolupament de les seves funcions.

ENTREVISTA

<<<

> **EMILI SANLLEHY, CONSELHÈR GENERAU DETH PRAG**

«Aran a d'arténher un torisme de mès qualitat»

ven dera plana 8

lopant coma desirarietz des d'un punt de vista institucional (d'accés ara informacion, de reconeixement deth vòste papèr coma membre d'un organ collegiat, eca)?

Deishant de costat es causes mès anecdotiques, coma era lentor enes responses, era entrega des Actes dera Comission de Govèrn, eca, eca, creigui

que calerie ua reforma deth Reglament deth Conselh, de forma que permete-se mès jòc ara oposicion, de manèra qu'eth Plen deth Conselh poguesse servir entà debater e estudiar es ahèrs importants deth país, en lòc d'èster, coma ei en aguest moment, un lòc a on s'apròven uns ahèrs puraments administratius e non pas politics.

«Eth Conselh s'a convertit en un lòc a on s'apròven ahèrs purament administratius e non pas politics»

ENTREVISTA

>>>

> **EMILI SANLLEHY, CONSELHÈR GENERAU DETH PRAG**

«Cau reformar eth reglament entà qu'eth Conselh sigue un lòc de debat»

Quin legat vos dèishe Miquèu Barra?

Eth trebalh que pendent sies ans a desvolopat eth Conselhèr Miquèu Barra a estat un trebalh d'ua grana tenacitat e d'ua onestitat a tota pròva. A dedicat fòrça esfòrci a favor deth terçon d'Arties e Garòs e tanben de tot Aran. Demori èster ara sua nautada.

Personaument, ¿coma encaratx aguesta naua etapa? Damb illusion e responsabilitat, en tot trebalhar enes ahèrs

La cara nueva

Es Emilio Sanllehy la nueva cara de la política aranesa como *conselhèr* por el Partit Renovador d'Arties e Garòs (PRAG). Ocupa su lugar en sustitución de Miquèu Barra, de quien destaca su trabajo constante a favor de Arties y Garòs. Ilusio- nado, Sanllehy lleva ya unos meses de «gratifi- cante» actividad al ser- vicio de los ciudadanos de su terçon y de Aran.

especifics deth Terçon, mès tanben tamb ua vision global, en toti es problèms dera Val.

E quini rèptes pensatz qu'a d'afrontar eth país?

Aran a d'arténher un torisme de mès qualitat, a de controtlar eth crei- shement urbanistic, a d'augmentar era viuenda social e tanben a de sajar de diversificar era economia. Creigui qu'aguesti serien, entre d'alti, es mès urgents.

¿Era vòsta activitat coma conselhèr s'està desvo-

LIUREPENSAMENT

Amador Marqués

Pagesi, os e paisatge

Era reintroduccion der os mos a shordat plan. Surtot ara pagesia deth país, que torne a avertir qu'er os non se n'ei anat, qu'ei aci e qu'en quinsevolh moment pòt tornar a hèr mauvestats. Sabem dera pòga importància deth sector primari en comparança damb era fòrça deth terciari, mès demoren oelhèrs e vaquèrs era principau hònt d'ingrèssi des quaus seguís estant era venta deth bestiar. Es pagesi son ciutadans vulnerables en un país qu'a desbrembat es sues arraitz ena economia de subsistència e era reintroduccion der os respon mès a un divertiment d'ecologisme benestant qu'enrède encara mès era praubia estabilitat d'un sector pòc protegit. Es pagesi son es vertaders ecologistes qu'an hèt deth dialòg damb era natura eth fundament der Aran abitabile. Damb ua vida activa de sacrifici diari, an contribusit a transformar un entorn in.hòspit e sauvatge en un *larèr comunitari* qu'aué menacen de des.hèir es interèssi privadi d'uns pògui que sagen de colonizar er espaci public. Era alternativa que mos demore ven der impols de politiques qu'enquia ara auien demorat acornerades e que recuelhen era relevància deth trebalh tà suenhar eth paisatge qu'era pagesia a desvolopat e qu'aurà de desvolopat per fòrça se non volem qu'eth miei se mos torne ua menaça encara mès incontratlabla.

amarques@unitatdaran.org